

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum, atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus, excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Compellendi Sponsos Nolentes contrahere matrimonium, Et de causis ex quibus excusentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

- 9 patron. inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos tanquam rigorosa, & exorbitans non extenditur ad litem inter presentatos, Imol. in cap. cum vos de offic. ordin. n. 7. vers. nec obstat, vbi Ioan. And. num. 2. vers. vnde iura, Ant. de Butr. num. 7. vers. iura, ergo, Rocch. in verbo honorificum quæst. 24. num. 54. Lapus alleg. 78. num. 15. vers. non obstat, & num. 16. item non debet. Multa expedire suadebant standum in decisio, nam in presenti, nec ius patronatus, nec quasi possessio iuris presentandi reuocabatur in dubium.
- 10 Et propterea non erat locus deuolutioni, & præsertim, quia instructam iam causam reuocari Ordinarius expedire, vt deuolutioni fieret locus ad Zabarell. & alios in contrarium allegatos, in c. cum vos de offic. ordin. placuerunt responsiones datæ in decisione, in hac causa facta die 10. Ianuarij 1600. vbi per similem distinctionem casuum fuit difficultas sublata.

PRAXIS COMPELLENDI SPONSOS
Nolentes contrahere matrimonium, Et de
causis ex quibus excusentur.

RESOLVT. CCCCVI.

- 1 Sponsus si deflorauit sponsam, si demum nolit matrimonium contrahere, cogi potest etiam per capturam personæ.
- 2 Excommunicari non potest sponsus nolens matrimonium contrahere.
- 3 Causa matrimonij ad Iudicem Ecclesiasticum spectat.
- 4 Sponsus qui matrimonium contrahere recusat, an cogi possit, si illo contracto scandalum oriri potest.

Qualiter cogantur Sponsi ad contrahendum Matrimonium.

- 1 Sponsus deflorauit Sponsam, & postea nolit eam ducere in uxorem, solet per Iudices Ecclesiasticos carcerari ad finem vt contrahat matrimonium, prout tenetur iuxta text. in cap. 1. de adult. cum etiam hæc causa matrimonialis sit, an ille sponsus teneatur contrahere, vel nē; & solum ad Episcopum spectet, cap. multorum 35. quæst. 6. cap. auditus de præscript. cap. accedentibus, de excels. Prælatorum, Couarr. variarum relect. 2. part. cap. 7. §. 6. num. 8. & tam de iure antiquo, iuxta veriore opinionem Dominici, & Franch. in cap. cum Episcopus, de officij ordinarij in 6. quam post Concil. Trident. cap. 3. sess. 23. de reformat. possunt Iudices Ecclesiastici, ac debent in omnibus causis, ac coram ipsis vertentibus, etiam ciuilibus, antequam ad censuras deueniant carcerare, Laicos.

- Et posset id etiam seruare, quando non præcessit defloratio, sed solum promissio, vt sententia de contrahendo matrimonio habeat effectum ex prædicto
- 2 cap. 3. Concil. Trident. sed an possit sponsus excommunicari, si nolit contrahere matrimonium, text. in cap. ex literis il 2. de sponsal. Sanchez de matrimo. disput. 29. num. 4. lib. 1. Emanuel Sá in verbo sponsalia, & ratio supradictorum est, quia cum sponsalia sint accessoria ad matrimonium, ex quo sunt præambula ipsius, cap. lillud, ff. de sponsalibus indicatur pariter de matrimonijs, L. oratio, ff. de sponsalibus, Bald. conf. 171. volum. 1. Alexander conf. 77. volum. 2. in numeris adductis per Monaldum in consil. 27. volum. 1. consequenter.
 - 3 Quomodo causa matrimonialis ad Iudicem Ecclesiasticum spectat lege Titia, ff. soluto matrimonio, cap. causam, qui filij sunt legitimi, item hæc causa matrimonialis, & ob hanc causam sponsus excommunicari potest, cap. ex literis il 2. de sponsalibus, qui licet dicat, quod excommunicetur Doctores
 - 4 tamen ibidem asserunt, quod si adest iusta causa non

contrahendi puta, odium tale superueniens, quod spectatur, potius scandalum, quam matrimonium, hiet monitio tantum, & ita procedit, text. d. cap. ex literis, si verò non adest iusta causa non contrahendi, & tunc nolens contrahere, excommunicabitur, & ita procedit, text. in d. cap. requisit, & dicunt Ioan. Andr. Ant. Abb. Præpos. qui testantur de communi in dictis viribus, Ledesma Sacrament. Matrimonij quæst. 76. art. 1. Dicit tamen Andr. in cap. ex literis, quem sequitur Præpos. quod si post excommunicationem Index, videt eam non prodesse, & excommunicationem esse peritacem, debet eum absolueret, etiam nolentem.

RESOLVT. CCCCVII.

- 1 Coactio faciendæ sponsis vt matrimonium contrahat, an practiciari possit, vbi iuramentum de contrahendo non interuenit.
- 2 Obligatio ad contrahendum matrimonium oritur ex sponsalibus.
- 3 Coniuges peccant consensum præstare recusantes.

An coactio faciendæ sponsis ad contrahendum Matrimonium locum habeat, vbi sponsalia non sunt iurata.

- 1 Respondetur affirmatiuè, nimirum non requiri iuramentum, sed tantum sufficere promissionem, cap. de illis, 1. versiculo, cap. Mulierem, de despon. impuber. vbi notat Abb. post Hostiens. & Henricum, idē Abb. in cap. ex literis colum. 2. de spons. text. Clarus, cap. iuramenti 22. q. 5. Thom. in 4. & in additio. 3. par. qu. 43. art. 1. Caietan. in summa, verbo sponsalia, Angel. num. 7. Sylu. qu. 5. Sor. dist. 27. qu. 2. art. 3. Couarr. super Nauarr. cap. 22. num. 25. & ita sapissimè iuxta supradictam sententiam indicasse Rotam Romanam testatur Coccin. decis. 377. & Ludouic. decis. 376. quæ decisiones non carent fundamento, si quidem ex sponsalibus oritur obligatio, quædam ad contrahendum matrimonium de presenti, cap. ex literis Sancti Siluarij, cap. sicut, cap. requisit de spons. S. Thom. in 4. quem refert, & sequitur qu. 4. Armil. num. 7. Couarr. cap. 4. num. 1. & omnes.
- 2 Quinimmo peccant coniuges recusantes præstare consensum, vt voluit D. Thom. 4. distinct. 27. quæst. 2. art. 2. D. Ant. 4. par. tit. 1. cap. 18. §. final. Angel. sponsalia n. 90. in fin. Sylu. q. 4. Caiet. verb. sponsalia, Nauarr. c. 22. n. 28. Couarr. 1. par. de spons. cap. 4. n. 2. per text. in cap. 1. de spons. duorum notat Fely. in cap. 1. de pact. lib. 6. quia est contra ius naturale, diuinum, & humanum, vt probat Couarr. supra contra Abb.

RESOLVT. CCCCVIII.

- 1 Promittens contrahere matrimonium cum Berta citra iuramentum, si demum cum iuramento promiserit contrahere cum Ioanna, vt contrahat cum Berta cogi potest.
- 2 Iuramentum quod tendit in dispendium salutis æternæ seruari non debet.

Contrahens sponsalia cum prima absque iuramento, si postea cum iuramento cum alia contrahit, cum qua possit cogi ad contrahendum.

- 1 Respondetur cum prima, & cum ea cogi potest ad contrahendum, ratio est euident, quia est prima obligatio, D. Anton. super D. Thom. & Palud. 4. dist. 27. q. 1. Norant. Innoc. Ioan. And. Abb. Præpos. & Raueennas in cap. sicut de spons. Hostiens. de Butr. Abb. &
- 2 Henricus in cap. veniens de iure iuran. dicentes iuramentum directè contrarium priori promissioni, quæ quis

quis seruare tenetur temerarium esse, & minimè obligare, cum sit in dispendium salutis aeternae, & foueat peccatum mortale, cap. si vero de iure iurando, quod committeretur si promissio prior non seruaretur, Angel. num. 25. Sylu. sponsalia q. 7. ibi sicut aliàs, & cap. Armill. n. 7. Couat. 1. par. de spons. cap. 4. n. 3. Sot. dilt. 25. qu. 2. art. 4. vers. quin etiam si autem sponsalia iuramento firmata sint, licet cum secunda quacumque alia sponsalia etiam iurata contrahantur, non tenent, vt per Doct. loco citato.

RESOLVT. CCCCIX.

- 1 *Index an possit cogere sponsum ad contrahendum matrimonium si subest iusta causa non contrahendi.*
- 2 *Causa, quae occurrere possunt vt sponfos non possit cogi ad matrimonium contrahendum.*
- 3 *Nuptiae coactae solent secum mala asferre.*

An subsistente legitima causa non contrahendi matrimonium, Iudex possit recedere a coactione.

- 1 **R**egulariter licet Iudex possit deuenire ad compulsionem, praemissa tamen monitione, contra illum qui iurauit sponsalia contrahere, cap. ex literis il. 2. de sponsal. Triuif. decif. 9. lib. 1. & de priuileg. spons. priuileg. 2. n. 11. & priuileg. 3. n. 1. Rot. Rom. in nouif. decif. 493. num. 1. part. 1. Gabriel. conf. 159. vol. 2. Ferrar. conf. 171. num. 1. Decian. conf. 66. num. 15. vol. 5. Ledesm. super 3. part. S. Thom. quaest. 45. art. 1. vers. 2. conclus. tamen quando subest iusta, & rationalis causa non contrahendi, Iudex debet tantum monere, d. cap. ex literis, & ibi Doct. omnes in cap. requisitum n. 4. de spons. Alex. conf. 212. n. 5. vol. 5. Marc. decif. Delphin. 521. n. 3. & decif. 744. par. 2. Triuif. d. priuileg. 3. n. 3. & priuileg. 7. num. 3. Gabriel. conf. 159. & conf. 186. n. 2. vol. 2. Nauar. in Man. cap. 22. num. 27. & 72. de Ledesm. in d. q. 43. art. 1. vers. 3. conclus. Rot. Rom. in decif. 497. num. 1. plures autem hic concurrebant
- 2 causa non contrahendi matrimonium, & iuxta hanc sententiam censuit Rota apud Ludouisium decif. 376. & fuit dictum in Tulen. matrimonii 17. Aprilis 1617. coram Eminentiis. Canalerio, quando tamen subest aliqua iusta causa Ecclesia abstinet a coactione, Seraphin. decif. 1288. nn. 2. Rota d. decif. 497. n. 1. & in recent. decif. 207. n. 9. par. 1. Sard. conf. 364. num. 7. cum
- 3 nuptiae coactae solent habere malos exitus, Seraphin. decif. 893. n. 33. & decif. 1112. num. 7. vbi plures causas considerantur.

RESOLVT. CCCCX.

- 1 *Iudex non potest cogere sponfos ad Matrimonium contrahendum, vbi inter illos est disparitas conditionis.*
- 2 *Sponfus diues non cogitur matrimonium perficere cum sponsa paupere.*
- 3 *Sponfus similiter nobilis non potest cogi, vt contrahat cum plebeia.*
- 4 *Sponfus ex legitimo matrimonio ortus, non cogitur contrahere cum illegitima.*
- 5 *Macula originis est multum considerabilis.*
- 6 *Proles legitimitur ad omnia per subsequens matrimonium.*
- 7 *Error qualitatis an vitiet matrimonium.*

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum, vbi magna est disparitas inter sponfos.

- 1 **P**rima, ac legitima causa vt Iudex non possit vt remedio coactionis ad contrahendum matrimonium est, vbi esset magna disparitas inter sponfos, vt censuit Rot. Rom. vt probat Cæsar de Grassis dec. 2.
- 2 de sponsalibus, qui exemplificat quoties sponfus esset
- Aloys. Ricc. Praxis Pars IV.

ditissimus, sponsa autem pauperrima, vt in terminis Maceraten. decif. 2. Paris. conf. 58. num. 37. vol. 4. item sponsus nobilis, sponsa vilis familiae inluper sponfus ex legitimo matrimonio ortus, sponsa ex coitu damnato, Paris. in d. conf. 38. n. 39. quæ licet postea dicere-
 3 tur fuisse legitimata per subsequens matrimonium, tamen macula originis est multum considerabilis, c. tanta, qui fil. sint legit. Couar. p. 2. relect. c. 8. §. 2. nu. 7. de spons. & matrim. Cæsar. de Grassis de spons. dec. 6. n. 5. quamuis de iure Canonico per subsequens matrimo-
 4 nium legitimetur proles ad omnia, secundum Castad. de spons. & matrim. dec. 1. n. 6. cum seq. & Couar. d. §. 2. nu. 10. & quando adest magna disparitas Iudex Ec-
 5 clesiasticus debet omnino abstinere a coactione, Nauar. in Man. c. 16. nu. 18. & in conf. 49. n. 3. de spons. lib. 4. Abb. in d. c. requisitum n. 4. Gabr. d. conf. 186. n. 4. & 8. Coadiuvabitur ex eo, quod dictus sponfus tempore sponsaliorum de futuro contractum ignorauit D. N. esse procreatam ex damnato coitu, & licet error
 6 qualitatis non tollat matrimonium. Nau. in d. Man. c. 22. num. 22. tamen videtur esse non modici impedi-
 7 menti in adimplemento sponsaliorum, c. raptor 37. q. 1. cum error excludat consensum, c. p. 29. q. p.

RESOLVT. CCCCXI.

- 1 *Odium capitale inter sponfos, an sit iusta causa non cogendi ad matrimonium contrahendum.*
- 2 *Causa probabilis non cogendi sponfos ad matrimonium contrahendum, remittitur arbitrio Iudicis.*
- 3 *Sponfus non tenetur actione iniuriarum.*
- 4 *Voluntas non minus facta, quam verbis declaratur.*
- 5 *Iuramentum assumit naturam contractus cui adaptatur.*

An iusta causa sit non cogendi ad contrahendum, odium capitale inter sponfos.

- 1 **C**ensuit Rot. Rom. pro opinione affirmatiua coram Illustris. Coccino, cuius tenor est, Domini dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, quia licet inter Marcum Antonium, & Annam Mariam fuerint contracta sponsalia per verba de futuro, tamen ipsa non est cogenda contrahere matrimonium per verba de presenti, cum subest probabilis causa, ex qua potest a sponsalibus recedere, cap. ex his 2. de sponsalibus, vbi Doct. not. & causa probabilis committitur arbitrio iudicantis, Abb. in c. requisitum num. 4. de sponsal. Alex. conf. 212. nu. 8. lib. 2. quæ satis videntur concurrere in casu isto, nam pendente iudicio super dissolutione horum sponsalium Marcus Antonius dedit in iudicio articulos concernentes honorem matris ipsius Annæ Mariæ, necnon, & natales eiusdem Annæ, qui defectus etiam quod fuissent veri cum prouenerent absq; culpa ipsius Annæ sequitur, quod grauiter fuerit offensa ei talia obijciendo, vt per Rot. conf. 99. nu. 1. & 2. vers. 2. vera opinio, defectum vero nostrum inhumanum, atq; iniuriosum est detegi. l. 2. vers. quid enim, C. quemad. & quibus quarta pars debetur lib. 10. vnde merito orta sunt odia, & rancores, quæ ne perpetuum pariant dissidium, hæc iusta videtur causa vt recedatur a sponsalibus, & matrimonium impediatur, Abb. in d. cap. requisitum n. 4. Alexand. d. conf. 212. num. 8. Gutierrez lib. 1. quaest. Canon. c. 20. num. 23. ne matrimonium infelicem exitum habeat, prout habere solet, etiam quando post contractum superuenit odium, & considerat Iacob. Menoch. conf. 69. numer. 44. & sequent. num. 1.

Neq; obstat, quod præfati articuli fuerint dati pro sponso ad tuendum ius suum, quia sponsa dicebat eum sibi non esse natalibus parem, propterea videtur dicendum, iniuriam non intulisse, vt per Roman. loco allegato num. 2. vers. mihi vero, quia hæc procedunt

O o 2 ad ef.

ad effectum, quod sponsus non teneatur iniuriarum, actione, quia caret dolo, sed non ad effectum, quod dicatur culpa carere, ita ut non fuerit sequuta offensa, ut considerat Castrenf. conf. 255. col. 2. vers. his non obstantibus lib. 1. actus enim licet fiat, absque dolo tamen praedictat, poterat enim sponsus curare offensam, modestius excipiendo contra uxorem, ut ostenderet natalibus esse patrem, absque eo quod ex professo honorem matris, & natales ipsius tangeret.

Neque obitat, quod sponsus ipse non dedit articulos, imò & illos reuocauit, quia sufficit, quod illos approbauerit, requirendo testes, ut super illis deponeant, voluntas enim non minus facta, quam verbis declaratur, l. Paulus, ff. rem ratam habere. & reuocatio fuit facta hic in Curia longè post datos articulos, & postquam sponsus requisit dictos testes, unde ista reuocatio ei non suffragatur ad effectum, de quo agitur cum non possit tollere odium, quod inde provenit, & Doctores loquentes de reuocatione, loquuntur ad effectum, ut non possit agi actione iniuriarum, ut per Felyn. in cap. dilecti n. 16. de except. qua actione non agit sponsa, sed ad alium effectum, ut dictum est.

Neque facit, quod ista sponsalia sint iurata, nam si superuenit noua causa non contrahendi per verba de praesenti, iuramentum non obligat, cum assumat naturam, & conditiones contractus cui adijcitur, l. fin. C. de non numer. pecun. sponsalia vero habent tacitam conditionem, si res in eodem statu permanferit, id est si causa ab eis recedendi non superueniat, cap. quemadmodum de iure iurand. ubi gl. in verbo oculos, Hostlenf. nu. 8. Ioan. Andr. n. 23. Anchar. n. 3. Butr. n. 13. Bald. in princip. Abb. num. 9. Imol. n. 3.

RESOLVT. CCCCXII.

- 1 *Conditio de contrahendo matrimonio, si non purificatur, non potest ad compulsionem deueniri, & n. 2.*
- 3 *Fidem frangenti, fides frangatur eidem.*
- 4 *Obligatio conditionalis non parit actionem, nisi purificata conditione.*
- 5 *Actus non dicitur perfectus conditione pendente.*
- 6 *Adimplementum conditiones debet specificè obseruari, & num. 7.*

An iusta causa non cogendi sponsum ad contrahendum sit defectus non purificatae conditionis.

- 1 **N**on purificata igitur prius conditione, non potest deueniri ad compulsionem, ut in puncto firmanunt Doctores in cap. de illis, de cond. ap. Thad. Pis. de spons. par. 1. n. 8. Henric. in sum. Theol. mor. lib. 1. de matrim. cap. 14. nu. 5. Nauarr. de cond. app. lib. 4. conf. 1. n. 1. & 6. conf. 2. Paris. conf. 60. nu. 5. & conf. 58. vol. 4. Caputaq. decif. 338. n. 2. par. 1. n. 1. nam postquam sponsa, vel eius Pater promissam conditionem minime adimpleuerunt à vinculo obligationis contrahendi, debet absolui sponsus iuxta terminos text. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. nam frustra quis fidem sibi ab eo seruari postulat, cui fidem non seruauit, cap. frustra d. Reg. vir lib. nam frangenti fidem, fides frangi potest, l. cum proponas, l. 2. C. de pac. Bar. per illum text. in l. quæro, §. inter locatorum, ff. loca, & qui non facit quod non debet, non recipit quod oportet, Bald. in cap. 1. n. 9. in fin. qual. dom. propriè, priuè, in feud. & Natt. in conf. 226. num. 2. quod locum habet etiam si esset interpositum iuramentum, cap. 3. & ibi Doctor. maxime Felyn. n. 7. de iure iurand. Dec. in conf. 265. n. 3. ad fin. Ruin. conf. 58. n. 2. & 5. lib. 1.
- 4 Quare cum obligatio sit conditionalis de iure non debetur nisi purificata conditione, Ruin. conf. 35. vol. 1. 3. num. 5. praet. Papien. in forma libell. pro legato rei singul. num. 73. versic. ad tertium autem Grat. consil.

364. n. 1. & 24. & conf. 309. vol. 3. si quidem conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione, l. si quis sub conditione, ff. si quis omnia caus. test. l. cedere diem, ff. de verb. signif. l. si quis fundum, ff. de contrahen. empt. l. ex facto, ff. de hered. inst. Tusc. in concl. 193. lit. C. quia conditione pendente actus non dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, Menoch. conf. 63. à n. 28. cum seq. Paris. de resignat. benef. lib. 1. quæst. 3. n. 20. Nouarius forens. q. 27. n. 5. lib. 1. ubi supradictos citat.

6 Amplia ut adimplementum conditionis debeat specificè obseruari, & precisè in eo quod promissum fuerit, namque aliud pro alio inuito creditore solui non potest, l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. petat, & l. cum à quo, C. de solut. quæ regula tunc præcipue locum habet, cum quis ex obligatione vult alium adstringere, ad aliquid sibi dandum, vel faciendum, tunc enim tenetur ferre in eadem specie, in qua fuit contracta obligatio, l. si rem, §. vult cum seq. ff. de pign. actio. litem liberatur, §. 1. ff. quibus mod. pignor. vel hypot. sol. Prac. Papienf. in forma respons. libelli in actione hypot. in verb. satisfacere nu. 2. & quidem paria sunt non offerre, & illegitimè offerre, l. quoties, ff. qui satisfdar. cogant. Rom. consil. 163. num. 2.

7 Amplia secundo, ut adimplementum conditionis debeat esse perfectum, alioquin minimè posset cogi sponsus ad contrahendum matrimonium, ex regul. iuris, ut nemo ex contracto vltro citroque obligatorio adiuuari possit, nisi ex parte sua perfectè impleuerit, d. l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. Gozad. conf. 1. n. 1. & conf. 3. n. 4. Natt. d. conf. 226. n. 2. & Pur. decif. 357. ad fin. lib. 3. Verall. decif. 232. par. 1. & decif. 157. par. 3. neque inspicitur quis primo contraherit, sed qui prius egerit: is enim prius debet docere, se impleuisse R. P. D. Rub. in Romana Aromataria die 31. Maij 1585. in manuscript. & hæc exceptio, vsque adeo est favorabilis, ut Iudex parte etiam non opponente, possit ex officio supplere, Bart. in l. cum qui ita §. qui ita stipulatur num. 4. de verb. oblig. & in l. lecta n. 2. ff. si cert. petat. quem adducit Roman. in conf. 244. nu. 5. vers. 1. & sequitur Crauet. in conf. 151. n. 10. vers. adeo.

RESOLVT. CCCCXIII.

- 1 *Indignatio parentum an sit iusta causa de matrimonio non contrahendo.*
- 2 *Filij an peccent absque parentum voluntate matrimonium contrahendo.*

An iusta causa ad non cogendum ad contrahendum matrimonio sit indignatio parentum.

- 1 **E**st legitima causa secundum Abb. in cap. requisitum num. 4. de sponsal. Felyn. conf. 26. n. 21. Nauarr. in Manual. cap. 16. num. 18. & proinde indignatio etiam Dei cum aliqui teneant, filium contrahentem matrimonium sine consensu patris, & sine iusta causa peccare, cap. non omnis 23. quæst. 2. Nauarr. in Manual. cap. 14. n. 15. S. Thom. in 2. 2. quæst. 89. art. 7. vide Bellarm. de controuerf. Christianæ fidei tom. 2. de Sacram. matrim. lib. 1. cap. 9. vers. tertia propositio.

RESOLVT. CCCCXIV.

- 1 *Suspicio morbi gallici est iusta causa ut sponsi cogi non possint ad matrimonium contrahendum, & n. 5.*
- 2 *Sponsus an semper cogi possit ad matrimonium contrahendum, n. 3. & 4.*

An

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum
matrimonium morbi gallici suspicio.

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum
matrimonium contradictio parentum.

- 1** Rit pariter legitima, ac iuridica causa non cogendi sponsos ad contrahendum morbi gallici suspicio, vt censuit Rota in vna Toletana matrimonij 27. Ianuarij 1595. coram Sera phino, cuius tenor est.
- Quamuis regula sit pro Gaspare, quod contrahens sponsalia de futuro monendus sit, & vique ad censuras cogendus ad contrahendum per verba de presentis, siue sponsalia sint iurata, siue non. c. ex literis il 2. & c. sicut & c. requisit de sponsal. c. de illis, il 3. ybi Abb. & alij, de despons. impub. & in d. c. ex literis in 3. notab. Felyn. in c. 1. n. 12. de pact. Couar. super 4. decret. par. 1. c. 4. in princ. n. 2. quamuis in sponsalibus iuratis Ecclesia magis studiosè compellat eum, qui iurauit, quamuis compulsionem moderata, non autem præcisa, Abb. in c. requisit in fine, Felyn. in d. c. 1. num. 12. de pac. Sylu. in verbo in sponsalia n. 4. allegatis per Gabr. conf. 186. n. 10. lib. 2. & parte persistente in recusatione pertinaciter Iudex teneatur a coactione desistere d. ca. requisit, vbi Doctor. supra allegati, hæc tamen regula limitatur vt non procedat, vbi adest aliqua causa recusationis propter quam debeat Iudex arbitrari non esse procedendum ad coactionem, vt per Ioan. Andr. Hostiens. Butr. Anchar. Abb. Præpos. & alias in d. c. requisit, Syluest. in summ. in verbo sponsalia n. 10. Lup. in c. per vestras §. 8. n. 15. Couar. vbi supra n. 4. & fuit decium in causa Valentina matrimonij coram S. D. N. Clem. VIII. anno 1579. & in Hspal. sponsalium coram bon. men. Domino de Rubéis 1580. & alias sæpius, in casu autem proposito visum est Dominis sufficienter constare de causa, quia ex testibus
- 3** examinatis pro parte mulieris constat eam abhorreere ab huiusmodi nuptiis, & odio prosequi Gasparem, ita vt potius electura sit se in flumen projicere, quam secum contrahere, & hæc est legitima causa desistendi a coactione, vt per Abb. supra citatum in dicto c. requisit n. 3. & in d. c. ex literis n. 8. cum aliis, quæ res comprobatur, ex litis sustentatione per plures instantias, ex quò apparet frustratoriam fore excommunicationem propter obstinatum ipsius propositum, Collect. in c. 2. col. 2. de sponsal. solent etiam coacta sponsalia infelices fortiri exitus, Gabr. d. confil. 156. n. 5. & hoc præsertim, quia videtur satis iusta causa subesse recusationis propter morbi gallici suspensionem, per ea quæ tradit Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 19. & facit text. in ca. quemadmodum §. quid si post de iur. iuran. & licet morbus iste non plenè probetur cum de eo vnus tantum testis deponat, tamen est medicus qui illum curauit, & satis videtur ad hunc effectum, quod mulier vehementi suspitione affecta huc abhorreat, accedunt aliæ exceptiones quas non apparet notas fuisse mulieri ante contracta sponsalia, & ex superuenienti notitia potest recedere, Sot. li. 4. sentent. dist. 27. quæst. 2. art. 9. verfic. non quando alter, & ita conclusum vniuersim per Dominos.

RESOLVT. CCCCXV.

- 1** Causa vt sponsus cogi non possit ad matrimonium contrahendum, an sit legitima contradictio parentum, & n. 7.
- 2** Consensus parentum an necessarius sit dum filij matrimonium contrahere volunt, & n. 4.
- 3** Filia nubens sine consensu patris an sit successione priuanda.
- 5** Statutum quo cauetur ne filij possint contrahere matrimonium absque consensu parentum, reprobat.
- 6** Statutum vt non possit contrahi matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis, non valet.

Aloys. Ricc. Prax. Pars IV.

- 1** Videbatur prima consideratione affirmatiue respondendum, cum de æquitate requiratur consensus parentum in matrimoniis contrahendis per filiosfamilias, vt apertè patet in l. 2. ff. de ritu nuptiarum.
- 2** & §. p. instit. eodem, vbi parentum consensus in filiorum matrimoniis requiritur, ex ea ratione, quia iuri natura, quò parentes in liberos funguntur, sub quorū potestate sunt, conuenit, ne citra patris consilium, aliquid in re tam graui, vt est matrimonij vinculum, a quo totum vitæ pendet institutum, deliberet, & ipsa perpetuitatis ratio, & amoris nodus, quò debent coniuges vinciri maturissimum in conciliandis nuptiis consilium desiderat, ne forte leuiter facti olim doleat grauiter prosequitur Guibert. lib. 1. quæst. ca. 12. Hieronym. de monte in Miscellan. vir. q. 6. Bar. in l. in bello §. medio, ff. de captiuis, & faciunt adducta a Perier. decisi. vbi latè tractat si filia nubens ante viginti quinque annos, etiam si viro digno nubat sit priuanda legitima successione.
- 4** Caterum totum contrarium est verius, nam quis non cogitur sequi paternam voluntatem circa matrimonia, & ideo leges quæ inferunt penas matrimoniū contrahentibus sine parentum consensu non valent, quia infringunt libertatem matrimonij, vnde non valet statutum in quo cauetur ne filia, vel filius possint contrahere sine consensu patris, alias cadant ab hereditate, Couar. super 4. decret. p. 2. c. 3. §. 8. n. 5. & 6. Cordeb. in tractat. cal. conscientie quæst. 171. Nauar. in Manual. c. 24. num. 15. Gutierrez prætic. quæst. lib. 2. quæst. 1. num. Molin. de primog. lib. 2. c. 16. n. 6. Valer. in different. inter vtrumque forum in verbo matrimonio different. 1.

Et secundum Bellet. disquisit. Clerical. titul. 6. §. 4. n. 43. vim legis non habent leges, quæ inferunt penas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, nam etsi Principes a se tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensum ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent vim, cum id spectet ad summum Pontificem, nam alii statuere nihil possunt, quod matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentia ipsi matrimonio, & ideo statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis non est validum, Morot. confil. 6. num. 9. videndus est Grafs. in tract. de effect. Cleric. effect. 2. nu. 81. cum seq. quia infringit matrimonij libertatem, & illud debet esse liberum, Nouarius in pragmat. Regni 11. de Baronibus, vbi plura adducit.

Et iuxta hanc opinionem sæpius censuit Rota, vt pro iusta causa non habeatur defectus consensus parentum, vt fuit dictum in Tolen. sponsalium 30. Ianuarii 1617. & 17. Aprilis eodem anno coram Cauale-rio, cum de iure Canonico talis consensus in matrimonio non requiratur, vt sciunt omnes, & Doctor. passim affirmarunt.

RESOLVT. CCCCXVI.

- 1** Timor exheredationis an sit iusta causa vt sponsus non possit cogi ad matrimonium contrahendum, & numero 3.
- 2** Compelli quis non potest ad executionem sponsaliorum stante iusta causa non adimplendi.
- 4** Papa, qui habuit notitiam decreti, & litis pendente coram alio Iudice signando commissionem, causam ab eo Iudice auocare censetur.

Oo 3 An

An timor exheredationis paternæ sit legitima causa non cogendi sponfos ad contrahendum matrimonium.

Vt Iudex possit cogere est necesse vt sponsalia probentur, & ex quibus probentur.

Fuit sapientissimè resolutum in Rota, timorem exheredationis esse legitimam, ac iustissimam causam non cogendi sponfos ad contrahendum matrimonium, vt in vna Toletana matrimonij Veneris 27. Ian. 1595. & in Romana matrimonij 15. Febr. 1588. coram bon. mem. Orano, quod procedit etiam si sponsalia sint iurata, Ruin. conf. 203. num. 5. vers. & plus etiam dico, si. 1. Doct. communiter in c. requisit de sponsal. summ. Syluest. in verbo sponsalia num. 10. & fuit dictum coram S. D. N. Clemente VIII. in Valentina matrimonij 6. Februarij 1579. quæ in impressis diuers. nou. est 497. par. 1. & in Hispal. sponsalium de anno 1580. coram de Rubéis, & ita pariter fuit resolutum in Rota in vna Tolent. matrimonij 16. Ianuarij 1596. coram Eminētiss. Seraphino cuius tenor est.

Domini sine vlla difficultate censuerunt commissiones suffragari Domino Ioanni Valeæ ad effectum, imponendi perpetuum silentium parti aduersæ, cui iuxta earum penultimæ tenorem fuit præfixus terminus ad transportandum acta, quæ non transportauit hæcenus, ideo non verificantur obiectiones, quæ fiut, non fuisse interpositam appellationem ad dec. Egid. 100. Caputaquens. 129. lib. 1. Cæsar. de Grassis 2. de rescript. quia cum de iis constare non possit, nisi per actorum productionem, quæ ex forma rescripti incubebat Annæ sibi imparet si non produxit c. constitutus in princ. de rescript. sed neq; productio releuaret, nam commissio cuius vigore instat procedi Ioannes non fundatur in appellatione, sed in pendentia litis in Rota, de qua constat ex lectura commissionum, & in negotio huiusmodi pars aduersa non fouet bonum ius, cum ipse non possit compelli ad executionem sponsaliorum prætenforum, ex quò extat causa iusta, non adimplendi, vt habetur in c. requisit de sponsal. Gabriel. consil. 188. n. 7. & 8. lib. 2. quia parentes Ioannis cum exheredare volunt, casu quò tale matrimonium contraheret iuxta statutum Lotharingæ, quæ causa visa est, releuans ad reculationem implementi sponsalium in causa Tullen. matrimonij coram Penia, & super hac materia plures aliæ in Rota fuerunt factæ decisiones, quæ referuntur per informantes, neque obstant deducta contra commissiones, quia cessant stante vltima commissione proposita in plena signatura Sanctissimæ, in qua hæc omnia deducta, & reiecta fuerunt, Felyn. in c. nonnulli §. sunt, & alij vers. tertio videtur de rescript. & nihilominus satis est, quod Papa habuerit notitiam decreti prouisional, & litis pendentis coram Bisuntio, nam rescriptum hoc casu habet vim auocationis quatenus opus esset, Rot. decis. 3. & de appell. in nou. Felyn. in c. super literis, num. 12. de rescription. non obstat, quod Anna nolit vt vltima commissione, quia Ioannes procedit in vim præcedentis, quare conclusum pro impositione perpetui silentij.

RESOLVT. CCCCVII.

- 1 Sponsus vt cogi possit matrimonium contrahere, necesse est, vt de sponsalibus constet.
- 2 Sponsalia interuenisse quomodo probetur, & numer. 3.
- 4 Sponsalia sine sint iurata, siue non, sunt effectunda per contrahendum matrimonij.
- 5 Causa diffamationis impudicitie est iusta ad effectum recedendi a sponsalibus.
- 6 Appellari potest a denegatione probationum.

Rota in vna Tullen. matrimonij 17. Aprilis 1617. coram Causlerio censuit pro fundamento intentionis esse, vt Iudex ritè possit procedere ad coactionem matrimonialem, vt constat de sponsalibus antea contractis, & censuit pariter iustam esse sententiam latam ab Ordinario Tullen. in fauorem Catharinæ contra Nicolaum, ex depositionibus quatuor testium pro parte Catharinæ examinatorum nempe 2. 3. 4. & 5. qui vno ore deponunt, fuisse præsentem, & audiuisset Nicolaum dicentem Catharinæ: da mihi tam monile pro confirmatione promissionum matrimonialium a te antea factorum, & ipsam illud quod collo gestabat accepisse, & in eius brachio posuisse dicendo, illud tibi dono pro legalitate matrimonij, ipsumque Nicolaum illud accepisse, & cū Catharina ab ipso petisset, quid sibi recipere daret, respondisset ei habes meam fidem, quid amplius velles ego malle cum quingentis damonibus dammaris, quam meam fidem frangere, & aliā, quam eam desponsare, ex quibus verbis reciproca promissionis probari sponsalia non videbatur dubitandum, Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 2. n. 1. & seq. vbi, quod etiā sufficit tacita repromissio per aliqua signa, & disp. 16. n. 5. & disp. 22. per tot. ex his autem resulat promissio de nubendo in qua consistunt sponsalia, l. 1. & seq. ff. de sponsal. stantibus igitur huiusmodi sponsalibus videbatur Dominis, quod essent confirmandæ sententiæ de partibus, in quibus Nicolaus condemnabatur ad contrahendum sub poenæ excommunicationis, cum regula stet pro Catharina, quod scilicet sponsalia, siue sint iurata, siue non sunt effectunda per contractum matrimonij iuxta text. in c. scilicet, in c. ex literis, il secundo, & in c. requisit, de sponsal. Cardin. Seraph. decis. 111. 2. n. 1. & 2. & licet ab hac regula recedatur quando allegatur aliqua iusta causa non nubendi, quæ remittitur arbitrio Iudicis, qui arbitrari debeat, an sit procedendum ad coactionem, vt ex pluribus allegatis in dicta decis. 111. 2. num. 4. & in decis. 1258. vbi in margine plures decisiones allegantur, & in specie decis. 497. part. 1. diuers. & fuit dictum in Vlixbon. matrimonij 9. Ianuarij 1599. coram bon. mem. Lira, & licet etiam allegata causa diffamationis impudicitie, & inflationis proposita per Nicolaum videretur iusta ad effectum receden. a sponsalibus, iuxta text. in c. quemadmodum de iur. iuran. vnde videbatur, quod Iudex grauasset Nicolaum dum in sententia condemnauit ipsum ad contrahendum nulla habita ratione articulorum additionalium, quos dederat, & sic denegando ei probationes, quæ nunquam sunt denegandæ, vel angustandæ ex adductis per Surd. decis. 153. num. 25. tamen respondebatur talem exceptionem non fuisse per Nicolaum oppositam in tempore, sed post lapsos omnes terminos probationis, & post conclusum in causa, vnde non poterant amplius admitti probationes quibus censetur renunciatum, c. audistis de procurat. cap. cum dilectus, vbi Felyn. in princ. de fide instr. Maran. in Spec. par. 6. versic. & etiā conclusio, & not. & not. in l. admonendi, ff. de iur. iur. Neque visum fuit obflare, quod dicebatur hæc non procedere in causa matrimoniali ex adductis per adden. ad Vestr. lib. 4. c. 4. nu. 25. versic. item regula, & hoc fauore matrimonij Io. Andr. in c. ad hoc n. 18. vt lit. non contest. & ibid. Felyn. nu. 2. nam præterquam, quod aliqui ex Dominis dubitabant an hæc limitatio esset extendenda ad causam sponsalium, respondebatur etiam partes ipsas habuisse causam pro conclusa, dum Nicolaus non solum non appellauit a denegatione probationum, & ab ulteriori processu, quod tamen erat necessarium, vt per Eminētiss. Cardin. Seraphin. decis. 383. num. 8.

RESO-

RESOLVT. CCCCXVIII.

An fornicatio superueniens post sponsalia contracta sit legitima causa non cogendi ad contrahendum.

- 1 Timor scandali est iusta causa ne sponsi cogi possint ad Matrimonium contrahendum, & num. 4.
- 2 Arbitrium Iudicis debet esse rationale.
- 3 Timor inimicitiae non est iusta causa ut sponsus non possit cogi ad Matrimonium contrahendum si copula secuta fuit.

An timor scandali, inimicitiarum, & homicidij sit legitima causa recedendi a coactione.

- 1 Respondetur, quod Ecclesia debet a censuris abstinere, quando ex matrimonio verisimiliter scandalum oriri potest, ne illud in perniciem contrahentium conuertatur c. 2. in fin. & c. requisivit, & cap. cum locum, de spons. & hoc quidem pendet ex arbitrio Iudicis, ut discernat an causa sit rationalis excommunicandi, vel non, ut tradunt Card. & de Butr. in dicto c. requisivit, in princ. n. 2. & alij, & Gabriel confil. 186. num. 8. lib. 2. Proinde Iudex potest eum compellere non precise, sed causatim quem videt ex sua simplicitate titubantem, non eum quem cognouit constanti animo reluctantem, ut Fortun. explicat in dicto c. i. n. 30. declarat. 6. de pac. quem sequitur Gabr. d. confil. 186. numer. 14. & quidem arbitrium Iudicis debet esse rationale, Prapof. in c. nunc autem num. 2. in fine 2. r. dist. quod probatur etiam ex l. si sic legatum, delegat. 3. & l. si libertus, ff. de oper. lib. Purpur. conf. 58. r. num. 27. Albenf. conf. 69. num. 5. & conf. 95. nu. 2. Cacher. decif. 71. num. 53. Decian. conf. 92. num. 66. & seqq. lib. 2. & in proprijs terminis Gabriel. in conf. 159. num. 4. lib. 2.
- 2 Verum si sponsalia cum iuramento sint contracta, & sponsus cum sponsa concubuerit, & ob id inter eos, & consanguineos, odium, & inimicitiae fuerint exortae, haec iusta causa non debet censei, cur sponsus per censuram Ecclesiasticam non possit cogi sponsam ducere in vxorem, quia hoc odium non est eiusmodi, ut sit timor futuri homicidij, vel adulterij, vel seditionis inter consanguineos, si matrimonium subsequatur, imò magis est verisimile respondit Gabriel conf. 159. num. 12. & seqq. lib. 2. & in ea causa in sacro Auditorio, ita reperio decisum fuisse apud sel. record. Clem. VIII. tunc temporis sacri Palatii Apostolici Auditorum in Valent. matrimonij die 6. Februarij 1579. nam Domini arbitrati sunt causam inimicitiarum ex parte sponsi praesentiam non esse talem, ut a coactione sit abstinendum, quia huiusmodi inimicitiae ex eo fuerint ortae, quod sponsus recusauit cum sponsa contrahere matrimonium; subsequenter timor scandali cessabit, quia sponsa confidit, & nisi sponsus compellatur, ex dolo suo commodum reportabit, tum quia sponsam deflorat, tum quia promissa non adimpleuit.

RESOLVT. CCCCXIX.

- 1 Sponsa si ab alio fuerit cognita, non potest cogi sponsus ad matrimonium contrahendum, quod limita num. 6. 8. & 9.
- 2 Iurans cum aliqua matrimonium contrahere, intelligitur, nisi mulier postea fornicetur.
- 3 Sponsalia dissoluntur per fornicationem subsequentem etiam si fornicatio propter vim intercesserit numer. 4.
- 5 Bigamus non contrahere nemo inuitus cogitur.
- 7 Matrimonium quomodo legitime contrahatur ex Concilio Trident.

Aloys. Ricc. Praxis Pa's IV.

- 1 Cum subit rationabilis causa a sponsalibus non recedendi sponsus, vel sponsa, neque per censuram Ecclesiasticam cogi potest, neque etiam moneri debet, ut contrahat matrimonium, ut colligitur ex d. ca. 2. & d. cap. ex literis Syluani, & d. cap. requisivit d. spons. nam si sponsa ab alio fuerit cognita, sequens fornicatio sponsalia dissoluit, etiam si iureiurando sint confirmata cap. quemadmodum in princ. de iure iur. gl. in capit. si quippe 27. quest. 2. & Abb. in d. cap. quemadmodum §. illud num. 4. dicit hoc alibi apertius non probari, & cum iste casus de facto Senis inciderit, ita dicit se consuluisse, quod est conf. 48. post princ. in vers. sed his non obstantibus lib. 1. Ex hoc autem deducitur, quod si quis iurauit aliquam ducturum in vxorem intelligitur nisi postea cum alio fornicetur, d. cap. quemadmodum paulo post princ. Abb. d. conf. 48. circa princ. vers. sed his non obstantibus, Alexan. de sing. cert. c. 22. in fin. Couar. in c. quamuis p. 1. §. 4. num. 1. vers. idem constat de pac. lib. 6. Quod autem dictum est sponsalia dissolui per fornicationem subsequentem, primo extenditur, ut habeat locum, etiam si iuramentum sit interpositum dicto ca. quemadmodum in princ.

Secundo extenditur, ut habeat locum non solum in sponsa, sed etiam in sponso, quia si cum alia sit fornicatus, sponsa non tenetur cum eo contrahere matrimonium, Abb. in d. c. quemadmodum §. illud nu. 4. de iure iurand. & d. conf. 84. post princ. dicto vers. sed his non obstantibus lib. 1.

- 4 Tertio extenditur etiam si sponsa per vim esset cognita, quia etiam tunc sponsus non tenetur eam in vxorem ducere, sed potest petere ut sponsalia dissoluantur, gl. in c. raptor 27. quest. 2. & in d. c. quemadmodum in verbo oculos in fine de iure iuran. & gl. 36. q. 2. in suma, & sequitur Hostiens. in dicto c. quemadmodum col. 3. in vers. quid si sponsa, & ibidem Ant. de Butr. nu. 15. & Imol. n. 12. ad fin. & Abb. eodem n. 12. qui hanc reddunt rationem, quia nemo inuitus cogitur incidere in bigamiam, quae quidem contrahitur, non solum si quis viduam duxerit vxorem, sed etiam si cum corrupta co-traxerit matrimonium c. maritum, & ibi not. Archid. Gemin. & Card. Alex. 33. dist. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 195. vers. interpretatiua est. Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. c. 5. in princ. num. 2. sed illa iusta est etiam causa recedendi a sponsalibus, quod sponsa etiam sine consensu per vim deflorata fuerit, nam & si in lepram, vel paralysim inciderit, vel oculos amiserit, sponsalia possunt dissolui c. ult. de coniug. lepras, quod locum habet etiam si sponsalibus sit interpositum iuramentum dicto c. quemadmodum in princ. vers. quod si post de iure iurand. & ibi gl. in verb. teneretur, & Tiraquell. qui alios etiam refert de legibus connub. leg. 1. alias 2. nu. 22. & Franc. Duare. de sponsalibus c. 4. §. 1. n. 7. & 8.

- 6 Nunc praesentem conclusionem limita multipliciter, primo limita si sponsa cum alio concubuerit, & postea cum sponso carnalem copulam habuerit, sponsalia transeunt in matrimonium, quia ex ea consensus coniugal. praesumitur c. 15. qui fidem de sponsal. & ita colligit Couar. dicto c. 4. §. 1. nu. 8. licet Neuiz. in Sylua nupt. lib. 2. nu. 12. aliud dixerit ex sententia Felyn. in c. cum M. col. pen. de constit. apud quem Couar. dicit se hoc non potuisse inuenire licet saepius legerit, sed Felyn. in lib. meo colum. antepen. sub vers. scias tamen, quod sponsalia per concubitus transeunt in matrimonium per dicta: c. 15. qui fidem, nisi ante copulam renuntiata fuerit sponsalibus, quia post renunciationem copula quoad matrimonium nihil operatur cap. per tuas de condit. appol. & quando per copulam inter sponfos

Oo 4 praeluma-

presumatur matrimonium contractum, declarat Ferret. conf. 51. num. 8. & seq. & n. 11. & 12. & consil. 63. n. 9. & infra, & Gabr. conf. 21. num. 42. lib. 1.

7 Sed hodie omnis dubitatio submouetur, quia ex decreto Concil. Trident. sess. 24. c. 1. de reformat. matrimonij solus consensus non sufficit ad contrahendum matrimonium, sed requiritur, ut saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus adhibitis matrimonium celebretur, & qui aliter contraxerit quam presente Parocho, vel alio Sacerdote, de Parochi, vel ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium est irritum, & nullum.

8 Limita secundo, ut sponsalia dissoluantur ad fauorem eius, cui facta est iniuria, ut declarat Abb. loco citato, nam si sponsus adhuc velit sponsam accipere in uxorem, licet cum alio concubuerit, audiendus est, illa enim cogi debet ad matrimonium contrahendum cum sponso, ne alioquin ex malitia sua commodum reportet, intelleximus de iud. ubi Felyn. num. 4. adducit Conc. & ita concludit etiam Couar. in Epit. lib. 4. & decretal. p. 1. cap. 5. in princ. num. 2.

9 Limita tertio, quod sponsalia per fornicationem subsecutam, dissoluantur intercedente iudicio Ecclesie dicto c. quemadmodum in princ. de iure iurand. quare sponsalia iure possunt dissolui, sed ante iudicium Ecclesie ipso iure non intelliguntur soluta, sed manet vinculum sponsaliorum, gloss. in c. de illis, in primo, in illis verbis iudicio Ecclesie, de despons. impub. Boich. in c. de illis num. 4. & Prapof. num. 6. de spons. Couar. in Epit. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. §. 1. num. 8.

RESOLVT. CCCCXX.

- 1 Promittens aliquam in uxorem ducere, an peccet si fidem fregerit, & num. 2.
- 3 Sponsi per censuras Ecclesiasticas possunt cogi ad matrimonium contrahendum.
- 4 Sponsus potest cogi ad contrahendum matrimonium, quando aliqua rationabilis causa illud non impedit.

An sponsus recusans contrahere matrimonium cum sponsa absque causa legitima, mortaliter peccet.

1 **I**s, qui promisit se ducturum aliquam in uxorem, fide promissam implere debet, quia studiose agendum est, ut quae promittuntur, opere compleantur, cap. 1. cap. qualiter in Sardinia de pac. graue enim est fidem fallere l. 1. in princ. ff. de constit. pecun. & nihil magis congruit, fidei humanae, quam ea, quae placuerunt custodiri l. 1. in princ. & l. iurisdictionum, §. prator ait, ff. de pac. & l. non minorem, C. de trans. quod si in rebus temporalibus receptum est, multo magis in spiritualibus, sicuti est Sacramentum matrimonij, est obseruandum, nam quae procedunt, inquit, Dominus, de labijs meis irrita non faciam, Psal. 88.

3 Proinde sponsus, qui recusat sponsam in uxorem ducere, debet moneri, & modis omnibus induci, ut fidem promissam seruet, cap. 2. in princ. de spons. & quamuis non praestiterit iuramentum, tamen mortalis culpa reus intelligitur, si consensum coniugalem praestare nolit, D. Thom. in 4. dist. 17. q. 2. col. 1. Imol. in l. Titia in fin. princ. de verb. oblig. cum alijs adductis a Dida. Couar. in Epitom. lib. 4. decretum par. 1. cap. 4. in princ. num. 2. & si quis in sponsalibus iurauit, potest etiam praecise cogi, ut contrahat matrimonium, ut quibusdam videtur per cap. ex literis Siluani, de sponsal. & ita post alios, quos refert intelligit, Couar. in d. c. 4. n. 3. & Hier. Gabr. in consil. 159. num. 1. lib. 2. sed idem Gabriel, in consil. 186. num. 2. eod. lib. sibi ipsi contradicit, ait enim sponsus posse moneri, & excommunicari per d. cap. ex literis, sed non praecise cogi, per cap. requisit, eod. tit. & hanc

sententiam tuetur Ferret. conf. 171. qui obiectis copiose respondet, & huic sententiae idem etiam Couar. in Epitom. d. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. in princ. num. 5. videtur assentire, ut paulo post subiicitur, sed ipse eod. loco n. 1. & 2. cum Host. Abb. & alijs censuit sponfos, per censuram Ecclesiasticam posse compelli ad contrahendum matrimonium, etiam si sponsalia sine iuramento contracta fuerint, & quidem sponsalia sine iuramento contracta, non possunt dissolui etiam si postea fuerint alia contracta cum iuramento, nam adhuc sponsus tenetur primam ducere, Inn. Andr. Prapof. & alij in c. sicut de spons. nam sponsalia in matrimonium non transeunt, ex eo quod iure iurando confirmantur, Diu. Thom. in 4. dist. 28. q. 1. & iuramentum contrarium priori promissioni, quae obseruari debet, est temerarium, Butr. Abb. & Boich. in c. veniens, de iure iurand. & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. in princ. num. 3.

4 Sed quod diximus sponfos posse cogi ad contrahendum matrimonium, sane intelligitur, quando causa rationabilis non impedit, dicto ca. ex literis Siluani, de spons. & si promissio facta sit sine iuramento facilius debet a censuris abstinere, & ideo leuior causa potest sufficere, ut non compellatur, Abb. in c. requisit in fine de sponsalibus, & Prapof. in c. 1. n. 12. declar. 6. de pac. Syluest. in summ. in verbo sponsalia quaest. 4. n. 4. qui ex sententia Diu. Thom. dicit in foro contentioso non esse locum coactioni, nisi interpositum sit iuramentum, sed Ecclesiam pro peccato iniungere poenitentiam, & sequitur Gabriel in d. consil. 186. n. 9. & 10. qui etiam n. 11. subiungit hanc opinionem esse probabilior, quia iura quae loquuntur de censura Ecclesiastica, de iuramento faciunt mentionem, ut in d. c. ex literis Siluani, & c. commissum, & c. requisit, & cap. sicut de spons. quam opinionem sentit etiam gloss. in d. c. requisit, & cum auctoritate D. Thom. magis communi attestatur Gabriel, & dicit sequendam esse, praesertim ad istum effectum, ut qui recusat contrahere matrimonium, possit moneri, non autem per censuram Ecclesiasticam cogi, ut eodem n. 11. subiunxit, & hanc opinionem licet ipse non dixerit communem etiam profitetur, Aret. in l. Titia in princ. col. 2. de verb. oblig.

RESOLVT. CCCCXXI.

- 1 Causa legitima non est si sponsus non possit cogi ad contrahendum matrimonium, si sponsa dotem soluere non potest, sed limitatur, num. 2.

An sit legitima causa non cogendi ad contrahendum, si sponsa dotem promissam soluere non potest.

1 **I**lla autem causa non videtur rationabilis, ut sponsus non possit per censuram Ecclesiasticam compelli, quod sponsa sit inops, & dotem dare non possit, non solum si sponsus, cum sponsalia contraxit, cognouit eius inopiam, sed etiam si sponsa tempore sponsaliorum erat diues, & postea inciderit in paupertatem, ut colligitur ex c. de illis de condit. appof. Ioan. Ant. de Butr. Imol. & alij in ca. quemadmodum de iure iuran. & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. cap. 5. in princ. n. 4. quod sane intelligitur nisi sponsus promiserit se ducturum sponsam in uxorem si dotem sibi dederit, ut in dicto c. de illis, qui est communis intellectus, ut Couar. subiunxit, d. c. 5. in princ. n. 4. & sequitur Menoch. conf. 386. num. 3.

RESOLVT. CCCCXXII.

- 1 Sponsus an possit excommunicari dum nolit matrimonium contrahere.

2 Matri-

- 2 Matrimonium metu contractum nullum est.
- 3 Sponsus excommunicatus ex quo nolit matrimonium contrahere, absolvens est licet pertinaciter contrahere recuset.
- 4 Contritus qui non est, absolui non potest.
- 5 Inuitus etiam quandoque absoluitur.
- 6 Iudex non ita debet metum inferre sponso ad matrimonium contrahendum, ut consensus desinat esse liber.
- 7 Coactio non debet esse praecisa, sed moderata dum a Iudice fit ad hoc, ut sponsus matrimonium contrahat.
- 8 Ecclesia debet a censuris abstinere, quando ex matrimonio verisimiliter scandalum oriri potest.
- 9 Causa an sit iusta excommunicandi, in Iudicis arbitrium remittitur.
- 10 Iudicis arbitrium debet esse rationale.
- 11 Iudex quando arbitratur rationabilem esse causam ut a censuris absteat.

Iudex Ecclesiasticus qualiter se conformare debeat circa decretum ad cogendum ad contrahendum.

Ad tria animaduertere debet, antequam interponat decretum ad contrahendum.

- 1 Primo est animaduertendum sponsum posse quidem moneri, & excommunicari, non autem praecise cogi ad contrahendum matrimonium, quia libera debent esse matrimonia cum locum, & c. Gemma de spons. & l. Titia de verb. obl. nemo praecise cogi debet, ut consentiat, quia metu contractum matrimonium, etiam si praecesserint sponsalia voluntarie contracta, nullum est ut euidenter colligitur ex dicto c. requisit, & ibi not. Card. & Abbas nu. 2. de spons. & Fortun. Garfia in c. 1. n. 3. de pact. & Tason. in l. stipulet nu. 8. de verbor. obligat. & Ferret. conf. 171. per totum, & Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. parte prima dicto c. 4. in princip. num. 5. & Gabar. dicto conf. 186. num. 2.
- 3 Ex hoc autem deducitur, quod si quis fuerit excommunicatus, ut metu censuræ Ecclesiasticæ ad contrahendum matrimonium possit induci, & is pertinaciter recuset, etiam si non petat, debet absolui, ut scribit Archidiaconus in c. raptor. 27. q. 2. & not. Ioan. Andr. in dicto c. ex literis il. 2. in verbis extremis, & Anchar. n. 5. & Ant. de Butr. n. 1. in fine, & Praepos. in fin. & Boich. in c. 2. num. 2. & in dicto c. requisit in fin. de spons. & Gabr. in dicto conf. 186. n. 3. lib. 2. Neque obstat, quod non contritus non possit absolui, Rota dec. 13. de sentent. excommun. in antiq. quia imò interdum inuitus etiam absoluitur non tanquam a culpa, sed tanquam a pena, D. Thom. in 4. dist. 18. quæst. ult. art. 2. quem sequitur Io. Andr. in c. 1. de sentent. excommun. lib. 6. & Abbas in ca. ab excommunicatione num. 20. de rescriptis, qui dicit hanc esse communem, & verissimam opinionem.
- 6 Secundo est animaduertendum, quod metus à Iudice non ita debeat sponso inferri, ut consensus desinat esse liber, ut colligitur ex dicto c. 2. in fine, & in dicto c. requisit in fine de spons. nam nuptiae per metum contractæ infelices, & perniciosos pariunt exitus, ut dicitur in his iuribus, & in cap. cum dotem eodem titulo, cum enim inuiti coniugio copulantur ad fornicarios, adulteros, & nefarios concubitus facile prolabantur, & coniunctio animorum, quæ in copulandis nuptiis ad liberorum procreationem, & educationem potissimum desideratur per metum distrahitur, ut per Franc. à Victoria sacrae Theologiae egregium professorem scribit Couar. in Epitom. lib. 4. decretal. par. 1. dicto c. 4. in princip. nu. 4. & Gabriel dicto conf. 186. in fine lib. 2. Unde coactio non debet esse praecisa, sed moderata, & si Iudex viderit sponsum, vel sponsam reluctantem, ita ut non possit induci ad praestandum liberum consensum, magis debet uti admonitione, quam exactissima expulsiōe, Fortun. Garfia in cap. 1. num. 30. de pact. & Couar. dicto cap. 4. num. 5.
- 8 Tertio animaduertendum, quod Ecclesia debet a censuris abstinere, quando ex matrimonio verisimiliter scandalum oriri potest, ne illud in perniciem contrahentium conuertatur dicto c. 2. in fine, & dicto c. requisit, & dicto c. locum de spons. & hoc quidem pendet ex arbitrio Iudicis, ut discernat an causa sit rationabilis excommunicandi, an non, ut tradunt Card. & Ant. de Butr. in dicto c. ex literis, il. 2. n. 11. & Abb. num. 8. & Boich. in dicto c. requisit in princip. & Praepos. num. 2. & alij, & Gabriel dicto conf. 186. nu. 8. lib. 2. proinde Iudex potest eum compellere non praecise, sed cautius, quem videt ex sua simplicitate titubantem, non eum, quem cognouit constanti animo reluctantem, ut Fortun. explicat in dicto c. 1. num. 30. de clarat. 6. de pact. quem sequitur Gabriel dicto conf. 186. num. 14. & quidem arbitrium Iudicis debet esse rationale, Praepos. in c. nunc autem num. 2. in fine, 21. dist. quod probatur etiam ex l. si sic legatum de leg. 1. & l. si libertus ff. de oper. lib. Purpur. conf. 581. num. 27. Albenf. conf. 69. nu. 5. & conf. 92. n. 66. & seq. lib. 2. & in proprijs terminis Gabr. in conf. 159. num. 4. lib. 2.
- 11 Quinimò Iudex tunc debet arbitrari rationabilem esse causam, ut a censuris absteat, quando ex matrimonio subsequuto verisimiliter homicidium, adulterium, & aliud maius malum oriri potest dicto ca. 2. in fine, & dicto c. requisit in fine de spons. & Doctor. utrobique, & Alex. in conf. 12. num. 5. vers. 4. lib. 2. & Gabriel dicto conf. 159. num. 5. qui etiam n. 6. & infra subiungit huiusmodi causam esse euidentissimam, & hanc praesumptionem futurorum malorum vehementem esse oportere.
- 12 Verum enim verò si Iudex ex disparitate conditionis personarum, & diuturna lite, & articulis in actis productis a mala de moribus sponsæ a sponso concepta opinione percipi possit, excommunicationem relictoriam fore, tutior est sententia, ut absteat, nam ex causa etiam leuissima veluti propter obstinatum propositum alterius in contradicendo, Ecclesia potest, & debet dissimulare, coactionem non esse faciendam, etiam si in sponsalibus accesserit iuramentum, ut scribit Collect. in dicto c. 2. col. 2. vers. credo tamen, quod Ecclesia de spons. & sequitur Gabriel in dicto conf. 186. num. 4. & seq. lib. 2.

RESOLVT. CCCCXXXIII.

- 1 Sponsus an possit cogi ad contrahendum matrimonium, si secunda contraxit sponsalia ex quibus copula interuenit, & num. 2. & 4.
- 3 Quod semel placuit, amplius reprobari non potest.
- 5 Sponsalia de futuro per copulam subsequutam de iure antiquo transibant in sponsalia de presenti.
- 6 Matrimonium ut rite contractum intelligatur, sunt seruanda requisita Sac. Trident. Concil.

Coactio ad contrahendum an cesset contractis secundis sponsalibus per sponsum, & secuta copula.

- 1 Videbatur affirmandum stante copula subsequuta, ut in puncto firmant S. Raymund. in summ. tit. de spons. §. 7. vers. septimus est, ubi allegat c. inter virum de sponsal. & cap. 1. de spons. duor. & reddit rationem nam ob copulam subsequutam superuenit maius vinculum signum matrimonij, S. Anton. in summa par. 3. tit. 1. c. 18. §. 1. vers. septimus quando maior in 4. dist. 27. q. 5. cal. 2. Couar. de spons. part. 1. c. 4. §. 1. num. 1. cum seqq. & num. 10.
- 2 Caterum negotio benè perpesso resolutum fuit esse attendenda prima sponsalia per text. in cap. sicut, ubi Abb. num. 1. de spons. & in c. de illis de sponsal. impub. Couar. dicto c. 4. num. 1. cum seq.

3 Qua

3 Quæ resolutio comprobatur, tam ex vulg. reg. quod semel placuit, amplius non potest reprobari. gloss. in dicto c. de illis, quam ex aliis, qui prior est in tempore, potior est in iure, cap. qui prior de regul. iur. in 6. & ibi Doctor.

4 Quod verum esse dicitur etiam si secunda sponsalia essent iurata; prima verò non iurata, nam quis obligatur sub poena peccati mortalis observare prima sponsalia, & iuramentum in secundis prælitum non est observatorium, ut fouens peccatum c. veniens de iureiurand. Abb. in d. c. sicut n. 7. Couar. dicto c. 4. n. 3. & Deus nullam differentiam facit inter iuramentum, & simplicem loquelam, Abb. in dicto c. ex literis il. 2. num. 3.

5 Et ad primum partis obiectum respondetur, illud verum esse ante Sacrum Concilium Tridentinum: tunc etenim sponsalia de futuro per copulam subsecutam efficiebantur sponsalia de presenti, & transibant in matrimonium c. is qui de sponsal. Grass. decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 82. num. 4. & in isto tempore sunt intelligenda iura, & doctrinæ in contrarium allegatæ: Sed hodie cum per Sac. Concil. Trident. de reformat. matrimon. sess. 24. cap. 1. disponatur, omnia matrimonia irrita, & nulla habenda esse quæ aliter quam præsentem Parochos, & duobus, vel tribus testibus contracta reperiantur, de quo Surd. conf. 364. num. 5. non possunt attendi secunda sponsalia, licet sit secuta copula, ex quo cessat præsumptio maritalis affectus, nec possit præsumptivè dici matrimonium, sed prima sunt omnino observanda secundum Nauarr. in Manual. c. 22. num. 26. & 28. c. 25. n. 144. & conf. 38. de sponsal. Mascard. de probat. vol. 1. quæst. 10. num. 70. cum seq. Henric. in summ. Theol. moral. lib. 11. de matrim. c. 13. n. 3. Gregor. de Valent. super D. Thom. tom. 4. disput. 10. q. 2. punct. 4. Sylu. in verb. sponsalia num. 4.

Corroboratur hæc responsio, nam dicta copula quamvis maritali affectu subsecuta sit, dicitur post dictum Sac. Concil. Trid. fornicaria secundum Henric. in dicto c. 13. n. 3. & alios Doctores supra citatos.

RESOLVT. CCCCXXIV.

- 1 *Causa rationabilis non est ut sponsus non possit cogi ad matrimonium contrahendam, quia copula intervenit, & proinde odia inimicitie ortæ sunt, & num. 2. & 3.*
- 4 *Copula carnalis ubi in personas sponsi, & sponsæ concurrat sponsalia confirmat.*
- 5 *Spiritualia non recipiunt rectam æstimationem.*

Causa rationabilis an sit cur sponsus per censuras non possit compelli ad contrahendum matrimonium si cum sponsa concubuit, & ob id odium inter eorum consanguineos ortum fuerit.

- 1 **S**i sponsalia cum iuramento sint contracta, & sponsus cum sponsa concubuerit, & ob id inter eos, & consanguineos odium, & inimicitie fuerint exortæ, hæc iusta causa censeri non debet, cur sponsus per censuram Ecclesiasticam non possit cogi sponsam ducere in uxorem, quia hoc odium non est huiusmodi, ut sit timor futuri homicidii, vel adulterij, vel seditionis inter consanguineos si matrimonium sublequatur.
- 2 imò magis est verisimile, quod ex nuptijs sequatur reconciliatio, ut ex facto respondit Gabriel conf. 159. n. 12. & seq. lib. 2. & in ea causa in sacro Auditorio ita decisum fuit apud fel. record. Clem. VIII. tunc temporis sacri Palatii Apostolici Auditorem in Valent.
- 3 matrimonij die 6. Februarij 1579. nam Domini arbitrati sunt causam inimicitiarum ex parte sponsi præsentiam non esse talem, ut à coactione sit abstinendum, quia huiusmodi inimicitie ex eo fuerunt ortæ, quod sponsus recusavit cum sponsa contrahere matrimo-

nium, & si matrimonium sublequatur, timor scandali cessabit, quia sponsa confidit, & nisi sponsus compellatur ex dolo suo, commodum reportabit, tum quia sponsam desloravit, tum quia fidem non adimplevit.

4 Et ubi intervenit copula carnalis, illa utique confirmat sponsalia de futuro, Anton. de Butr. in c. a nobis de sponsal. impuber. Stephan. de Gaeta in repetit. ca. ad limita n. 102. 30. quæst. 1. Imò hoc casu probatur confirmatio sponsaliorum de futuro post copulam contractam, ex quo apparet magis enixa voluntas, ita ut recedi non possit, & licet Rota in decis. 497. dicat, quod in illo casu intervenit iuramentum, tamen principaliter se fundat in copula carnali ad evitandum scandalum, quod multò magis procedit in hoc casu propter filij natiuitatem ad evitandum scandalum.

5 Nec potest absolui præstando interesse, quia sumus in spiritualibus, quæ non recipiunt rectam æstimationem iuxta notata in cap. coram de officio delegati, ita singulariter limitat Innoc. in cap. causis de elect. & ibi Abb. n. 11. idem Abb. in dicto ca. ex literis num. 6. Iaf. in l. si pecuniam in 5. not. num. 3. ff. de condit. ob caus. Riminal. Jun. in conf. 538. n. 30.

PRAXIS ORATORIA PVBLICA & Priuata.

RESOLVT. CCCCXXV.

- 1 *Oratorium dicitur ab orando.*

Oratorium unde dicatur.

- 1 **R**espondetur Oratorium dici ab orando, precesque Deo offerendo, ut operi conveniat nomen, cum enim populorum deuotio frequens esset propter eorum commoditatem usus est plura loca constitui ad orandum: largo modo omnis Ecclesia potest dici Oratorium, dicit enim Dominus, domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam, &c.

RESOLVT. CCCCXXVI.

- 1 *Cappella quando non sit de Ecclesia.*
- 2 *Campanile conceditur Ecclesia.*
- 3 *Oratoria quando dicantur publica.*

Oratorium publicum qualiter à priuato discrepet.

In hac quæst. respondendum existimari cum decis. Rotæ in vna Licien. Cappellæ 5. Decembris 1588. coram Eminentiissimo Cardin. Mantica, cuius tenor est. Dubitatur an sententia lata à Reuerendissimo Neritonensi contra Reuerendissimum Episcopum Licien. sit exequenda.

- 1 **E**t conclusum fuit eam esse exequendam, quia de iustitia constat; Nam Cappella de qua est controuersia, non est Ecclesia cum non sit consecrata, neque dotem habeat constitutam, ut requiritur c. nemo il primo de consecrat. dist. 1. Feder. de Sen. conf. 130. & ideo dicitur, priuatum Oratorium cum in Solo Monachorum sit constructum, & eorum ædibus incorporatum, & ad illud non nisi per ades in quib. hospitium est constitutum, datur accessus, quod indicium est certum ad demonstrandum hoc esse priuatum Oratorium, ædibusque coniunctum, & ideo non minorem probationis fidem quam instrumentum continet l. iudicia C. de vendit. & l. vlt. C. de probat. Quamobrem cum Cappella sit Monachorum, consequens est fidelium oblationes eis acquiri c. 1. & ibi not. Abb. n. 1. de stat. Monachorum cap. nimis. & ibi Doct. omnes de excessibus Prælatorum. Dec. conf. 148. num. 1.

2 Neque